H. 2003. Caterpillar dermatitis in two siblings due to the larvae of *Thaumetopoea processionea* L., the oak processionary moth. – Dermatology 208:70-73.
Moneo, I., Vega, J.M., Caballero, M.L., Vega, J. & Alday, E. 2003. Isolation and characterization of Tha p 1, a major allergen from the pine processionary caterpillar *Thaumetopoea pityocampa*. – Allergy 58:34-37.
Montoya, R. & Robredo, F. 1972. *Thaumetopoea pinivora*, Tr. la procesionaria de verano. – Boletin de la Estacion Central de Ecologia. 1:43-56.
Palmqvist, G. 1984. Intressanta fynd av Macrolepidoptera i Sverige 1983. - Entomologisk Tidskrift 105:81-88.
Palmqvist, G. 1986. Intressanta fynd av Macrolepidoptera i Sverige 1985. – Entomologisk Tidskrift 107:65-69.
Palmqvist, G. 1987. Intressanta fynd av Macrolepidoptera i Sverige 1986. – Entomologisk Tidskrift 108:135-139.
Palmqvist, G. 1997. Intressanta fynd av storfjärilar (Macrolepidoptera) i Sverige 1996. – Entomologisk Tidskrift 118:11-27.
Palmqvist, G. 1998. Intressanta fynd av storfjärilar (Macrolepidoptera) i Sverige 1997. – Entomologisk Tidskrift 119:13-27.
Palmqvist, G. 2002. Intressanta fynd av storfjärilar (Macrolepidoptera) i Sverige 2001. – Entomologisk Tidskrift 123:53-63.
Palmqvist, G. 2003. Intressanta fynd av storfjärilar (Macrolepidoptera) i Sverige 2002. – Entomologisk Tidskrift 124:47-58.
Perez-Contreras, T. & Soler, J.J. 2004. Egg parasitoids select for large clutch sizes and covering layers in opine processionary moths (*Thaumetopoea pithyocampa*). – Annales Zoologici Fennici 41:587-597.
Schwenke, W. 1978. Forstschädlinge Europas, Vol. 3 Schmetterlinge. – Paul Parey, Hamburg.
Svensson, I., Elmquist, H., Gustafsson, B., Hellberg, H., Imby, L. & Palmqvist, G. 1994. Catagolus Lepitopterorum Sueciae. – Naturhistoriska Riksmuseet, Stockholm.

Fältbestämningsbok för dagfjärilar och bastardsvärmare

Söderström, B. 2006. Svenska fjärilar en fälthandbok. – Albert Bonniers förlag 175 s. ISBN 91-0-010514-7. Helt i färg, med mjuk fältvänlig inbindning. Pris ca 200 kr på internetbokhandlar.

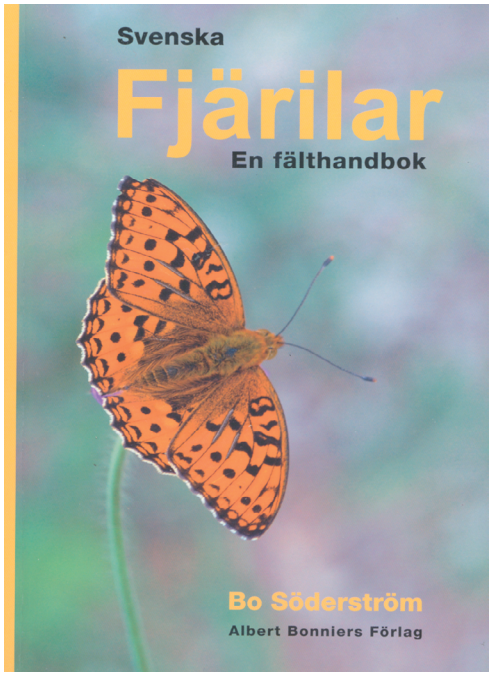

Intresset för dagfjärilar har ökat i Sverige på senare år. Inte minst på grund av det massiva massmediala uppbådet kring publiceringen av första delen av nationalnyckeln som behandlar just dagfjärilarna. Numera får jag ofta frågor från naturintresserade arbetskamrater, kompisar och fågelskådare vilken fjäril det kan tänkas vara som de sett. För att stilla dessa människors kunskapstörst känns det mycket trevligt att det nu utgivits en modern fälthandbok som behandlar Sveriges dagfjärilar och bastardsvärmare.

Boken fokuserar klart och tydligt på att bestämma arterna i fält. Vad är typisk för de olika arterna och hur upplevs de på plats i naturen? Precis som författaren själv skriver i förordet till boken så kompletterar denna bok och ovan nämnda nationalnyckel varandra på ett förträf-

fligt sätt och ger tillsammans en total bild av dagfjärilsfaunan i Sverige.

Boken inleds med en allmän del som enkelt och pedagogiskt tar upp morfologi och livscykel, hotbilder, vad som karaktäriserar en dagfjäril samt tips på vad man ska tänka på vid fältbestämning och fotografering. För en fälthandbok är det lagom mycket text och information. Perfekt för att få en uppfattning vad det handlar om att studera fjärilar!

Därefter följer ett avsnitt som bidrar mycket till att få en struktur på att identifiera fjärilarna i fält. Min uppfattning är att det största problemet ute i naturen är att få en känsla för vilka arter som är rimliga att se vid en viss årstid och biotop. Att på måfå leta bland alla blåvingar kan säkert kännas hopplöst till en början. I denna bok finns det bra indelningar på biotoper och arternas flygtider anges överskådligt vilket gör att man direkt kommer en bra bit längre på väg.

Visst, jag är medveten om att indelningen av biotoperna kan vara lite godtyckliga och att vilka arter som man kan förvänta sig att finna inte stämmer fullt ut. Faktorer som var i landet man befinner sig och att många arter fluktuerar i antal o.s.v. är svårt att få med. Samtidigt är det precis den här förenklade indelningen som ofta saknas i vanlig bestämningslitteratur. Många tidigare bestämningsböcker som funnits tillgängliga på marknaden har dessutom behandlat ett större geografiskt område, ofta hela Europa. Då är det minst sagt en djungel att leta sig fram till rätt art om man saknar känslan för vilka arter som är rimliga att hitta. Ur samma synvinkel är det bra att boken inte lägger för stort fokus på tillfälligt förekommande arter.

Därefter följer artbeskrivningarna som är enkla, tydliga och innehåller rimlig mängd information. Viktiga karaktärer på vingarna är markerade. Författaren tar även här till olika knep för att strukturera upp identifieringen. Arterna presenteras inte helt systematiskt utan arter som liknar varandra eller förekommer i samma biotop kan studeras på samma sida. De flesta bilder håller bra klass! Utbredningskartorna är lite svåra att tyda för vissa arter. Skiljer sig hona och hane åt utseendemässigt så finns båda könen dokumenterade tillsammans med undersidan. Personligen tycker jag det är synd att arter som inte visar ovansidan när de sitter still i fält endast finns avbildade med undersidan. Samtidigt är det en fälthandbok och den visar helt korrekt hur arterna upplevs i naturen. Ett mycket trevligt inslag är de små faktarutor som finns insprängda bland artbeskrivningarna. Där finns information om allt möjligt som t.ex. vad metapopulationer är, varför vissa arter flyger vartannat år och relationen mellan vissa blåvingar och myror.

De riktigt stora utmaningarna som finns bland vissa blåvingar, pärlemorfjärilar och vitfjärilar har fått ett eget uppslag. Enkel och tydlig text men tyvärr är bilderna lite väl små. Det kan vara på sin plats att besöka respektive artbeskrivning.

Något som däremot saknas i boken är bilder på de olika utvecklingsstadierna. Det har uppenbarligen prioriterats bort för att hålla ner omfånget. Personligen tycker jag att det är synd för det hade gjort boken ännu mer fulländad. Åtminstone om de vanligaste och mest lättfunna arternas larver och puppor tagits med.

Sammanfattningsvis är det en mycket användbar bok i lagom stort format för att få plats i fältpackningen. Den är vacker att bläddra i och ger inspiration inför kommande sommar. Det finns alltså numera en mycket bra nybörjarbok när det gäller att lära känna Sveriges dagfjärilar. Jag kan rekommendera den till alla fjärilsälskare, nybörjare som proffs.

Stefan Eriksson